

Sundheds- og Ældreministeriet

Enhed: NAERSOM
Sagsbeh.: DEPCHS
Koordineret med: SØA
Sagsnr.: 2011261
Dok. nr.: 1318039
Dato: 23-08-2020

TALEPAPIR

Det talte ord gælder
[Christiansborg, den 3. september 2020 kl. 14.00-15.00, Landstingssalen, Folketingets
Sundheds- og Ældreudvalg]

Samråd BM om værdig ældrepleje

Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Jane Heitmann (V)

Samrådsspørgsmål BM:

Hvordan vil ministeren sikre alle ældre en værdig ældrepleje, således at sager, som den vi har set fra Aarhus Kommune om kritisable forhold på plejehjemmet Kongsgården, ikke finder sted?

[*Indledning*]

Lad mig starte med at sige, at TV2-dokumentaren om plejessvigt, manglende omsorg og manglende værdighed for Else og Niels, har gjort et dybt indtryk på mig. Det var hjerteskrærende at se, hvordan Else og Niels hverken blev set eller hørt, og hvordan basale plejebehov, basal medmenneskelighed blev ignoreret.

Dokumentaren afslørede nogle forhold, som ingen steder hører hjemme i den danske ældrepleje, og som der ikke findes nogen undskyldning for.

Jeg tror, at alle, der har set dokumentaren, er blevet berørt, ligesom mange er blevet bekymret for, om det virkelig er det generelle billede af ældreplejen i Danmark i 2020. Mange er blevet bekymret for, at det ikke er to enkeltstående tilfælde med pleje- og omsorgssvigt, men at problemet stikker langt dybere.

[Ikke enkeltstående tilfælde, heller ikke generelt billede]

Og der vil jeg gerne slå fast, at det – desværre - vil være - naivt at tro, at der blot er tale om en eller to enlige svaler her. Desværre er det sådan, at man vil kunne finde andre eksempler i vores danske ældrepleje på manglende omsorg og værdighed i plejen af vores svækkede ældre.

Det er vigtigt, når vi taler om det her, at vi også husker os selv på at fremhæve, at der mange steder er en god ældrepleje, hvor der er knaldhamrende dygtige medarbejdere og ledere, der hver dag yder en engageret og kvalificeret indsats for at skabe en god hverdag for vores ældre medborgere. Det er mig meget magtpåliggende, at vi husker at sige dem tak for deres indsats. Og jeg ved, hvor hårdt det er, at gå på arbejde efter sådan nogle dokumentarer, også selvom man ikke er en del af den kultur.

Her er det vigtigt, at både jeg som minister men også udvalget her anerkender deres indsats. Ikke for at skjule problemet eller tale problemet, men for at nuancere og kvalificere debatten og for at sikre, at vi også anerkender dem, som gør en god indsats med høj faglighed og med stor grad af omsorg.

[Problemer udspringer af forskellige forhold]

Som jeg ser det, så udspringer problemerne og de dybt kritisable forhold af flere forskellige elementer. Derfor er der heller ikke én løsning på de problemer, vi ser.

Der er i høj grad brug for bedre ledelse, og der er i høj grad brug for mere faglig læring. Der er brug for bedre kultur, men der er også brug for mindre bureaukrati og mere tid til nærvær og omsorg. Hvor der er plads til, at den enkelte

ældre kan leve et liv med valgfrihed, værdighed og mest mulig selvbestemmelse.

Samtidig viser dokumentaren om Else og Niels desværre også, at der er problemer med kulturen og med tonen flere steder i vores ældrepleje Problemer, hvor vi kan se, at der tales hen over hovedet på beboerne, som om de ikke er tilstede, i hvert fald ikke som om de var mennesker, og hvor der slet ikke lyttes til beboernes eller de pårørendes basale ønsker og behov.

[Tilsyn]

Som sagt er der for mig at se ikke én løsning på de problemer, vi ser i ældreplejen. Og det tror jeg, at der er generel enighed om – også blandt de store organisationer på området, som jeg har haft tæt dialog med omkring det her. En af de ting, vi ikke kommer udenom at se på, er de nuværende tilsyn på ældreområdet, og hvordan der følges op.

I forlængelse af sommerens debat om ældreplejen bad jeg KL og Styrelsen for Patientsikkerhed om en redegørelse for de problemer, som tilsynene finder i ældreplejen, samt en redegørelse for, hvordan der følges op. Vi har brug for at få et mere samlet billede af, hvordan det ser ud på landsplan.

Redegørelserne fra KL og Styrelsen for Patientsikkerhed viser et alt for broget billede af, hvad tilsynene afdækker af fejl og mangler, og en for dårlig systematik i forhold til hvordan der følges op på tilsyn ude i vores kommuner. For mig at se har vi brug for at få styrket opfølgningen på de problemer, som tilsynene finder. Tilsyn handler ikke kun om kontrol – de handler i lige så høj grad også om læring. Og

om at der bliver fulgt ordentligt op ude på plejeenhederne, så fejl og mangler bliver rettet.

Jeg vil derfor konkret foreslå, at hvis fx et plejehjem får et påbud fra ældretilsynet, skal plejehjemmet igennem et opfølgings- og læringsforløb ved et udgående rejseshold. Det skal være systematisk, det skal være grundigt. For vi skal have forebygget, at fejlene fortsætter - at den dårlige kultur fortsætter.

[Nærhedsreform]

Det er i det hele taget regeringens ønske at udvikle vores fælles velfærd med fokus på nærhed, tillid og sund fornuft. Regeringen og KL har derfor aftalt at drøfte rammerne for det fælles arbejde med nærhedsreformen til efteråret, hvor vi også skal drøfte konkrete tiltag og redskaber til at finde fremtidens velfærdsløsninger.

[Ressourcer og rekruttering]

Jeg anerkender fuldt ud, at ældresektoren samtidig står over for nogle gigantiske udfordringer i forhold til rekruttering og demografi. Vi lever længere og bliver også flere ældre. Det er meget positivt. Vi skal selvfølgelig have rekrutteret dygtige og engagerede medarbejdere til at løse opgaverne. Men når man har problemer med rekrutteringen, så sætter det selvfølgelig også sit aftryk på hverdagen i vores ældresektor.

Samtidig må vi også være ærlige over for hinanden her i Folketinget og erkende, at vores kommuner i længere tid har været presset på deres økonomi og haft udfordringer med at

skaffe de nødvendige medarbejdere. Hvor kommunerne år efter år på stribe gennemfører ubehagelige nedskæringer i ældreplejen. År efter år har det fået lov til at ske, fordi man ikke har ladet pengene følge med, når der er blevet flere ældre og flere børn.

Det tager lang tid at rette op efter flere år, hvor det økonomiske løft ikke er fulgt med i økonomiaftalerne med vores kommuner. Der er ikke nogen nem løsning i morgen. Det er et langt og sejt træk.

Regeringen har allerede taget de første skridt i forhold til at lægge en bund under vores velfærd. Siden regeringsskiftet sidste sommer har vi taget en række tiltag – bl.a. økonomiaftalerne for 2020 og 2021 og finansloven for 2020, hvor vi har løftet kommunernes økonomi.

Alene med økonomiaftalen med kommunerne for 2020 løftede vi kommunernes økonomi med 1,7 mia. kr. sammenlignet med året før. Og med økonomiaftalen for 2021 løftes kommunerne yderligere med 1,5 mia. kr. i forhold til 2020. Det dækker i begge år bl.a. det demografiske træk. Det burde man have gjort for længe siden. Desværre gjorde man ikke det, men det gør vi nu.

Med finanslovsaftalen for 2020 afsatte vi derudover 125 mio. kr. årligt til at styrke omsorg og nærhed i ældreplejen. Konkret har vi lige opslået en pulje på 245 mio. kr., som kommunerne kan søge til netop at styrke omsorgen og nærværet i ældreplejen.

Midlerne kan anvendes til at afprøve nye veje til at sikre en god og tryk ældrepleje. Det kan fx være ved at afprøve nye organisationsformer med faste teams, mindske bureaukratiet og styrke fagligheden. Noget af det, vi kan se, man råber på derude.

Og som det er Folketinget bekendt, så har vi netop offentliggjort vores finanslovsforslag for 2021, hvor vi lægger op til at tilføre ældreområdet yderligere 200 mio. kr. årligt i 2021 og 2022.

Det er nogle vigtige første skridt, for det er fundamentalt, at vi får stoppet de årlige nedskæringer. Men det bringer os jo ikke i mål endnu.

Derfor vil regeringen fremsætte en velfærdslov, som sikrer, at pengene følger med befolkningsudviklingen.

Det er så op til partierne her, om de vil støtte en sådan lov. Vi håber, at der er et bredt flertal i Folketinget, der vil det. For vi vil forhindre det, vi så i årene under den tidligere regering, hvor pengene ikke fulgte med, og der var årlige nedskæringer, både på ældre- og på børneområdet. En velfærdslov vil være et værn mod sådanne kommende nedskæringer. Det sikrer også større forudsigelighed og sikkerhed for kommunerne. Det lægger nemlig den bund under velfærden, som der er så stort behov for.

[Et fælles ansvar]

Men økonomi er ikke det hele, penge løser ikke alt. Heller ikke her. De ledelses- og kulturudfordringer, som vi har set de seneste måneder, viser tydeligt, at der er flere forskellige forhold bag udfordringerne i ældreplejen. Og dermed at vi ikke blot kan sætte ind ét sted, men må gøre flere ting.

Vi har sammen et fælles ansvar for at få dykket ned i de udfordringer, som ældreplejen visse steder er ramt af. Men det er også et fælles ansvar at bidrage til de gode løsninger og bruge ressourcerne bedst muligt, så vi kan sætte en ny retning og få skabt nogle reelle og konkrete og blivende ændringer på området til gavn for vores ældre medborgere og deres pårørende.

Og den nye retning er ikke noget, som jeg bilder mig ind, at jeg skal udstikke alene, og det er heller ikke noget, jeg vil anbefale, at Christiansborg gør alene.. Vi er nødt til at gøre det i tæt samarbejde med alle relevante parter. Alle, der har et bankende hjerte på ældreområdet ude i vores samfund.

Vi har alle et fælles ansvar at få skabt de forandringer, der skal til, for at faglighed, værdighed og respekt for det enkelte menneske bliver det styrende element alle steder i vores ældrepleje.

Det er min ambition, at vi i den kommende tid får taget hul på en seriøs dialog om de problemer med blandt andet ledelse og kultur, vi ser nogle steder i vores ældrepleje. Hvor vi sammen med dem, der ved, hvor skoen trykker fra deres konkrete hverdag derude, får en åben og fordomsfri debat om, hvad der skal til for at sikre en tryk og værdig ældrepleje.

[Ældretopmødet – et første skridt]

Det første skrid i dette arbejde bliver vores ældretopmøde, som jeg - sammen Ældre Sagen, FOA og KL – afholder over to dage, og hvor vi sammen med bl.a. borgere, pårørende, ledere og medarbejdere skal drøfte udfordringer og mulige løsninger.

De to dage skal bruges til netop at lægge vanetænkningen til side og give plads til gentænke området og drøfte andre måder at gøre tingene på, der, hvor det giver mening. Der, hvor vi kan lære af dem, der gør det godt.

Jeg ser meget frem til topmødet, og jeg er glad for, at både Ældre Sagen, FOA og KL bakker op om, at vi har et fælles ansvar – ikke mindst i det videre arbejde efter topmødet. For sådan et ældretopmøde kan selvfølgelig ikke stå alene men skal være startskuddet til en videre proces og en videre dialog. Helt konkret med de aktører, der har viden og indsigt i forholdene i ældreplejen.

[Afrunding]

Som jeg sagde i starten af min tale, så har vi at gøre med nogle udfordringer i ældreplejen, som der ikke er en hurtig, en nem løsning på. Derfor skal vi, der sidder her i dag, også være forberedte på, at det på nogle punkter kan blive et langt, sejt træk, hvor effekten af det, vi sætter i gang, måske først kan ses om lang tid. Det skal vi selvfølgelig alle have tålmodighed til. Men jeg har ikke tålmodighed med at se sådan nogle klip, som vi så i dokumentaren fra TV2. Det tror jeg ikke, der er nogen i Danmark, der har.

Med ældretopmødet sætter vi gang i en dialog, hvor vi sammen med centrale aktører og faglige videnspersoner, der ved, hvor skoen trykker, tager en første drøftelse af, hvordan vi kan sætte en ny retning for ældreområdet.

For mig er det vigtigt, at vi følger op på de pejlinger, vi får med os fra ældretopmødet. At vi tager idéer og forslag med i en videre dialog med parterne bag topmødet, og hvor vi også får inddraget flere aktører og videnspersoner, så vi får så bredt et grundlag som overhovedet muligt i forhold til det videre arbejde for en ny retning for ældreområdet.

Jeg forventer selvfølgelig også, at det er noget, vi kommer til at drøfte her i kredsen i den kommende tid .

Tak for ordet.